

fra det vil ganske simpelt ikke være muligt, medmindre man kommer til at frembringe Konfusion i Skolens Arbejde. Man kan naturligvis gaa den Vej at stryge et eller to af disse Sprog i det hele taget, men naar den Vej viser sig praktisk ufremkommelig, saa er det vanskeligt nok for et Barn det første Aar at begynde med Latin og det næste med Fransk og Græsk. Det ærede Medlem for Kjøbenhavns 5te Valgkreds indrømmer jeg, at Forslaget er en delvis Reform. Paa en yderst elskværdig og stilsfærdig Maade sagde det ærede Medlem gentagne Gange, at Forslaget kunde tænkes mere radikalt, og deri er jeg ganske enig med det ærede Medlem. Den Gang Middelalderens Præst blev fjernet fra den patenterede Ret, han havde til at undervise, stillede man Filologen i Stedet, man erstattede Teologen med Filologen, men ellers blev alt ved det gamle, Jerndisciplinen blev ved det gamle, og Undervisningsmetoden blev ogsaa ved det gamle. Saaledes blev det ved at gaa, indtil en Række Mennesker saa, at det dog var for galt, og at man maatte videre. Skolen tog udelukkende Hensyn til Formen, og i Livet blev der udelukkende taget Hensyn til Nyttens, og Skolens Mænd og Livets Mænd kom saaledes til at staa meget skarpt over for hinanden, og dermed begyndte Arbejdet for at faa en gennemgribende Ændring af den højere Skoles Forhold. Men det viste sig straks, at der var to Klasser Mænd, der arbejdede, den ene, der saa mere teoretisk og abstrakt paa Tingene, udarbejdede de store Idealer, paa hvilke Fremtidens Samfund skulde opbygges; de andre — det var dem, der stode Skolegeringen nærmere — lagde ikke saa megen Vægt paa at faa en Revolution i Skolevæsenet bragt i Stand som en Reformation. Jeg vil benævne de første Pædagogerne, dem, der udkastede de store Fremtidstanker, de andre som Edukalogerne. Det var dem, der mere toge Hensyn til Skoleteknikken end til Skoleidealene. I 200 Aar have de to Bestræbelser nu staaet over for hinanden, Bestræbelsen for en fuldstændig Omstyrten og for at opbygge noget nyt og Bestræbelsen for en stykkevis Reform, og man maa sige, at det er stadig Edukalogerne, der have sejret, det er stadig den stykkevise Reform, der er gaaet af med Sejren. Men gennem denne stykkevise Reform ere de store Tanker jo efterhaanden komne frem. Det er halvtredie Hundrede Aar siden, Comenius fremkastede Tanken om at udvikle Elevernes Iagttagel-

sesdygtighed, og nu halvtredie Hundrede Aar efter se vi, at Tanken er gennemført i Undervisningsmetoden og har faaet Udslag i et særligt Skolefag, Iagttagelsesundervisningen. Det er to Hundrede Aar siden, at Socke førte en Kamp for, at de unge Mennesker skulde uddannes til praktisk dygtige unge Mennesker, og nu se vi i dette Forslag, at man tænker paa at tilføje en praktisk Klasse. Dette er sket gennem en Række smaa stykkevise Reforme, der er ikke et eneste Punkt i Skolens Udvikling, hvor man har brudt med det tidligere, men gennem de smaa Skridt ere alligevel Pædagogernes store Tanker ved at arbejde sig frem, og jeg har det Haab, at de vedblivende ville gøre det. Jeg har ikke noget Haab om, at de Skoleideal og -principper, som endnu ikke ere gennemførte, med eet Slag kunne blive det. Livet lærer noget ganske andet, men jeg har det Haab, at om 3—400 Aar, naar det ærede Medlem og jeg ere døde og begravede, saa komme de frem en Gang, før sker det vel sagtens ikke. Det er trist for de Mænd, der have det store aabne Blik, at se, at det maa gaa saaledes, men en Slags Trøst have de dog, og vi kunne ogsaa finde Grundene til den langsomme Udvikling. Man kan jo nemlig ikke paa Skolevæsenets Omraade komme videre end det, som Hjemmene tillade, og som de eksisterende Lærerkæfter tillade. Der have vi Begrænsningen. Skolen kan ikke benyttes til at gennemføre sociale Reforme, Skolen slaar fast de sociale Tanker, som ere blevne anerkendte i Øjeblikket, de blive slaede fast i meget stærk Grad ved Hjælp af Skolen, men til dem ere vi ogsaa begrænsede. Derfor vil jeg, som sagt, sige til det ærede Medlem: Det ærede Medlem har fuldstændig Ret i sin Opfattelse af det, men et Fremskridt er der jo dog heri, et meget betydeligt Fremskridt, hvilket vi begge anerkende, og det Fremskridt vedrører jo ikke blot de Omraader, vi hidtil have talt om, men først og fremmest og særlig Oprettelsen af den tredie Retning.

I Virkeligheden have vi i den tredie Retning en Kapitalændring. Fag, som man tidligere ikke paa nogen Maade mente besad en saadan Dannelsesværdi, at man kunde stille dem ved Siden af de gamle klassiske Fag, har man nu indset have om ikke samme Dannelsesværdi, saa en lige saa stor. Man har forstaaet, at der fra de nyere Kulturers Omraade kan hentes et Dannelsesstof, som kan give en fuldstændig betryggende Udvikling for de unge Mennesker, der søge at fortsætte deres